

ВІДГУК

рецензента на дисертаційну роботу

ЧЖАН ХЕН

на тему: **«ЖИВОПИС КИТАЙСЬКИХ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН В
ЮНЬНАНІ КІНЦЯ XX ПОЧАТКУ XXI СТ.: ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНИЙ
РЕПЕРТУАР І ОБРАЗНО-СТИЛІСТИЧНІ**

ОСОБЛИВОСТІ»^[1]_{SEP}представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»
за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Дисертація Чжан Хен присвячена маловивченій області образотворчого мистецтва Китаю: живопису провінції Юньнань, що знаходиться на південному заході та має мультиетнічний склад населення (понад 56 етнічних груп). Дослідження Чжан Хен розкриває мистецтво Китаю з маловідомого в Європі боку, презентуючи регіональне розмаїття китайського мистецтва, де провінційні мистецькі школи гідно презентують мистецький розвиток країни.

Актуальність дослідження є беззаперечною й не потребує додаткової детальної аргументації. Проведене дослідження узгоджується із науковими темами, пріоритетними напрямками розвитку гуманітарної науки та мистецтва. Дослідження є цінним для мистецтвознавчої науки та формування теоретичної бази для молодих дослідників образотворчого мистецтва.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному: *уперше в межах українського сходознавства здійснено історіографічний аналіз китайської, української та західної наукової літератури щодо формування та розвитку юньнаньської школи живопису; введено до наукового обігу текстові та*

візуальні джерела; актуалізовано їхній статус та значення у межах визначених мети та завдань; *здійснено періодизацію* становлення та розвитку юньнаньської школи живопису XX – початку XXI ст; досліджено та проаналізовано кожен із періодів як компоненти спільного мистецького процесу; *досліджено* особливості розвитку кожного окремого етапу; проаналізовано та показано специфічні характеристики живопису «паризького», соцреалістичного та сучасного етапів; *проаналізовано* палітру жанрів та сюжетно-тематичний репертуар юньнаньської школи живопису; *надано мистецтвознавчу характеристику* «сильному кольоровому живопису» Юньнань як ключовому стилістичному напрямку у розвитку школи. Також *удосконалено* бачення феномену *чжунцай* («сильний колір») як одного з найтиповіших маркерів художньої виразності юньнаньської школи; *набуло подальшого розвитку* розуміння сутності та місця школи живопису Юньнань у контексті розвитку образотворчого мистецтва Китаю 1990-х – 2020-х рр.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Чжан Хен повністю відповідає напрямам досліджень відповідно до освітньої програми **«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»**, третього рівня вищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», СВО: доктор філософії. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача в українське мистецтвознавство.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертація Чжань Хен є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати та тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні

джерела.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація написана українською мовою. Логічно та послідовно розкривається проблематика дослідження, автор демонструє гарне володіння науковою термінологією та приємний стиль викладення матеріалу.

Робота містить вступ, три розділи, висновки, перелік використаних джерел (180 позиції) та ілюстрації (145 позиції). Загальний обсяг роботи з анотаціями та додатками складає 258 стор., основний текст – 142 стор.

У **вступі** викладено основні положення дисертації. Мета дослідження сформульована чітко та зрозуміло. Як свідчить викладений у трьох розділах текст роботи, мета досягнута, задекларовані згідно мети завдання розкриті. Текст дисертації та зроблені висновки доводять зазначені у вступі позиції наукової новизни дослідження: зібраний та систематизований матеріал є малознаним і комплексно раніше не висвітлювався.

У **першому розділі** дисертації проаналізовано літературні джерела, окреслено джерельну базу та методи дослідження, що були використані в роботі. Розділ займає 43 сторінки, що дещо перевищує прийняті пропорції розділів, але в даному випадку такий обсяг обґрунтований значною кількістю публікацій українською, англійською та китайською мовами, які з різних боків характеризують мистецтво провінції Юньнань. Загалом структура розділу та викладений матеріал не викликають зауважень.

Другий розділ дисертації присвячено науковій періодизації школи Юньнань. Автор дослідження виділяє чотири етапи мистецького розвитку школи: модернізм, соцреалізм, мистецтво «Нової хвилі», сучасний етап. В

розділі проаналізовано особливості перших трьох етапів.

У **третьому розділі** висвітлено розвиток живопису школи Юньнань на сучасному етапі, визначено її особливості та жанрову різноманітність.

Загальні висновки роботи корелюються з метою та завданнями дисертації, сформульовані логічно, розкривають основні досягнення дослідження.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Основні положення дисертації оприлюднені у 7 наукових публікаціях: 3 з них – у фахових наукових виданнях категорії «Б», що входять до переліку МОН України, 4 – у збірках матеріалів і тез наукових конференцій.

Публікації здобувача відображають основні етапи роботи над дисертацією та висвітлюють її ключові положення. Принципи академічної доброчесності дотримано.

Недоліки та зауваження опонента до дисертаційної роботи. Незважаючи на те, що дисертація справляє приємне враження, є деякі зауваження, але переважно уточнюючого та рекомендаційного характеру:

1. У дисертації розглянута одна з регіональних мистецьких шкіл КНР, яка має певні оригінальні ознаки. Однак виникає запитання, чому в назві дисертації підкреслено, що це саме живопис етнічних меншин. Якщо це так, логічно було б вказати, які саме етнічні меншини (з 56) сформували мистецьку школу в провінції Юньнань, чому до цієї школи гіпотетично не має відношення етнос Хань, який є домінуючим в Китаї, але також проживає в провінції Юньнань.
2. Живопис Юньнань є надзвичайно цікавим явищем в мистецтві

Китаю (що підтверджує гарний ілюстративний додаток до дисертації), автором роботи сформульовано головні ознаки регіональної мистецької школи, проте наявність школи зазвичай пов'язана із конкретним осередком, який з часом став Юньнаньським університетом мистецтв у м. Куньмін. Водночас автор дисертації наполягає на назві «Юньнаньська школа», а не «Куньмінська». Якщо так, виникає запитання: у яких містах провінції, крім Куньміну, були значні мистецькі осередки?

3. По-за межами дослідження залишилися цікаві деталі, пов'язані з технікою та технологією живопису. Зокрема, у чому полягає згадана в дисертації особлива послідовність нанесення фарб, притаманна Юньнаньському живопису, і що таке відродження традиційних технік роботи з пігментними кольорами (ст. 34).

4. У контексті цієї дисертації, на думку рецензента, не є коректним визначення «Західний дискурс», який розглядається окремо від українського дискурсу, бо український дискурс, з боку Китаю, також є західним. На думку рецензента, слід було уточнити, що саме мається на увазі під терміном «Західний дискурс».

Висловлені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від роботи.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Чжань Хен виконана на належному науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних і практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для мистецтвознавчої науки. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, передбаченим у п. 6–9 «Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Чжан Хен заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Офіційний рецензент:

Зав. кафедрою реставрації та
експертизи творів мистецтва
Харківської державної академії
дизайну і мистецтв
кандидат мистецтвознавства,
доцент.

Вячеслав ШУЛІКА

М.П.